

Joana d’Arc, d’heroïna a bruixa

Nom: Laura Blanco Gómez

NIUB: 14773791

Assignatura: Treball de Final de Grau

Departament: Història Medieval

Grau en Història

Curs: 2012 - 2013

JOANA D'ARC, D'HEROÏNA A BRUIXA

JOAN OF ARC, FROM HERO TO WITCH

LAURA BLANCO GÓMEZ
Universitat de Barcelona

Resum: Aquest treball consisteix a una aproximació de la trajectòria de Joana d'Arc, un personatge clau que va desencadenar que França guanyés la guerra dels Cents Anys. Ens fixarem a les campanyes en les que va participar i on va dirigir l'atac tenint èxits en els seus resultats.

Tanmateix, analitzarem com una noia de la massa popular va poder accedir a l'àmbit més immediat del futur monarca francès i despertar la gelosia dels nobles que volien apartar-la del poder. Es parlarà de com va ser capturada pels anglesos i jutjada per acabar finalment els seus dies cremada en una foguera per ser acusada de bruixeria.

Per últim, es tractarà la qüestió de la revisió del seu judici i el seu sorgiment com a símbol de la nació francesa i una santa declarada per l'Església Catòlica.

Per tant, l'objectiu de l'estudi és presentar una evolució de com Joana va passar de ser l'heroïna de França a ser abandonada per la monarquia i, objecte d'odi d'Anglaterra per ser la causant de la seva pèrdua territorial. Així com, el canvi que va patir la seva reputació quan l'Església la va beatificar i canonitzar al segle XX.

Paraules clau: Joana d'Arc, guerra dels Cent Anys, Carles VII, judici, santa.

Abstract: This essay is an approximation about Joan of Arc's life who was a key character: she triggered France's victory of the Hundred Years' War. We are going to analyze the campaigns in which she participated and the successful results of her attacks.

Moreover, we are going to explain how a working-class girl could gain access into the future French king's circle, and how nobles wanted to separate her from power. We are going to see how British caught and judged her burned at a stake for witchcraft.

Lastly, we are going to analyze how her trial was revised, as well as the fact that she is a symbol to the French nation and a saint declared by Catholic Church nowadays.

So, the objective of the study is to present the evolution of how Joan went from being a French hero to being abandoned by the monarchy, as well as how she came to be the focus of British hatred due to their loss of territory. Also will be examined how her recuperation was changed when the Church beatified and canonized her in the XXth century.

Key words: Joan of Arc, Hundred Years' War, Charles VII, trial, saint.

SUMARI

1. Introducció._ 2. El context de la guerra dels Cent Anys._ 3. Els orígens de Joana d'Arc._ 4. El primer contacte amb el Delfí._ 5. La victòria a Orleans._ 6. La coronació a Reims._ 7. Els últims atacs._ 8. El procés de captura._ 9. El judici._ 10. Rehabilitació, canonització i beatificació._ 11. Conclusions._ 12. Bibliografia._ 13. Annex.

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball correspon al gènere històric de la biografia i té com a objectiu centrar-se en un personatge clau com va ser Joana d'Arc en el transcurs de la guerra dels Cent Anys. Aquest conflicte bèl·lic va durar 116 anys i va enfrontar els regnes de França i Anglaterra durant els segles XIV i XV. Dintre d'aquest període tan llarg de temps van haver diferents campanyes, bàndols, victòries i derrotes. Els diferents monarques dels dos regnes van teixir una gran xarxa d'influències i aliances sòlides o inestables que anaven canviant de partit segons la seva conveniència.

La protagonista d'aquest estudi va viure en una de les darreres etapes d'aquesta perllongada lluita, quan la balança estava decantada cap a la facció anglesa, contrari al que ella defensava. Tot i ser una noia d'origen humil, Joana d'Arc va ser capaç de fer arribar la seva veu al futur rei de França i de poder comunicar el missatge celestial que, en certa manera, va salvar el seu país.

Ella va intervenir en diferents campanyes militars que van tenir un èxit rotund i que seran explicades a través d'aquestes pàgines. La moral de les tropes va augmentar gràcies a les estratègies creades per Joana i el regne francès veia com la seva victòria

s'apropava. Malgrat la seva ajuda i la quantitat de poblacions que va recuperar, la noblesa no va veure amb bons ulls l'excessiva influència de la noia i poc a poc, van voler apartar-la del poder.

Finalment, el toc de gràcia per la nostra protagonista va arribar quan va ser capturada per un soldat i cedida a mans angleses, sense que el sobirà francès intentés salvar-la. Anglaterra havia perdut molts territoris per culpa de la iniciativa de Joana i volien atrapar-la fos com fos. En el judici que van fer la van acusar de bruixeria, tot aprofitant que ella sempre havia defensat que les seves accions seguien les ordres de veus divines que escoltava. La seva condemna va ser acabar cremada a una foguera sense que França fes res per salvar-la, tot i que la seva iniciativa va ser el punt d'inflexió que els va permetre guanyar la guerra.

Més tard, el seu procés va ser revisat i la percepció que tenien de Joana d'Arc va ser modificada. De fet, va passar de ser una heretge a ser beatificada el 1909 i uns anys posteriors, a ser canonitzada. Per tant, la visió que tenien de la protagonista del nostre treball es va alterar fins al punt de transformar-se en un símbol de França. Durant molt de temps ha estat vista com una víctima de la monarquia i del poder ja que, els privilegiats la van abandonar quan va estar capturada tot i que s'havien aprofitat d'ella, aconseguint suport popular i la victòria d'unes batalles. Aquest canvi d'interessos i de protecció respon a una sèrie d'esdeveniments i d'una evolució determinada que s'intentarà explicar en aquest estudi.

2. EL CONTEXT DE LA GUERRA DELS CENT ANYS

França i Anglaterra són dues potències europees que durant molt de temps han estat enemigues. El conflicte més llarg que hi va haver entre els dos països es va donar a l'Edat Medieval i és coneguda com la Guerra dels Cent Anys. Aquesta gran guerra té una complexitat enorme ja que va afectar a molts territoris i a una gran quantitat de nobles.

Els precedents de l'enfrontament d'Anglaterra i França s'haurien de buscar al segle XI amb Guillem el Conqueridor. Ell era el duc de Normandia que es va convertir en rei d'Anglaterra i va mantenir el seu vassallatge amb el monarca francès pel territori que tenia al continent (ALLMAND, 1989:25). El problema s'agreuja quan el primer monarca Plantagenet, Enric II es casés amb Leonor d'Aquitània, d'aquesta manera va

poder accedir a una nova regió que també era feu del sobirà de França i que feia que per partida doble estigués sotmès a ell (Zupko, 1997:3). A partir d'aquest moment, Anglaterra tindrà una sèrie de diferències amb el país veí governat per la dinastia Capet. Aquests monarques intentaran disminuir la influència d'Anglaterra i ser superiors, arran d'això, van sorgir problemes de sobirania i pactes feudals amb diversos senyors (CONTAMINÉ, 1989:14).

Tanmateix, el veritable desencadenant de la Guerra dels Cents Anys va ser la mort de Lluís X de França al 1316 (*Cf. Figura 1*). Aquest monarca no tenia cap fill baró, només una filla tot i que la seva dona estava embarassada d'un nen que va morir al cap de pocs dies de néixer. La corona va passar a mans del seu germà en comptes de la seva filla. És en aquest moment on va sorgir el costum que, més endavant, va donar lloc a la llei sàlica, preferien que el rei fos un home abans que l'hereva es casés amb algú que dirigís el regne. La mateixa situació es va donar quan, el 1328 morí Carles IV i és escollit el candidat Valois, Felip VI de França, abans que Eduard III d'Anglaterra, el qual era considerat un estranger (PERROY, 1982:18).

Tot i això, hi ha una sèrie de motius que van fer que el monarca anglès reivindicés la corona francesa. En primer lloc, Eduard III tenia la possessió de la Guiana i havia de ser vassall del rei francès segons el Tractat de París de 1259. Els dos sobirans lluitaven entre ells per tenir una influència major al territori, fet que va suposar molts conflictes entre els dos personatges (Zupko, 1997:4). Per tal de poder defensar els seus drets, Eduard III no va veure cap altra opció que reivindicar la corona francesa i poder ser lliure sense haver de respondre a Felip VI. Tal i com indica l'especialista Philippe Contamine (1989), el principal objectiu anglès d'aquesta estratègia era defensar el seu ducat, no ser el monarca de França per simple ambició. En segon lloc, un altre punt de tensió important era la qüestió escocesa, on Anglaterra intentava dominar aquesta nació generant diverses guerres al nord del seu territori. França, conscient de les pretensions angleses, donava suport a la facció escocesa per tal de debilitar a Eduard III i poder sotmetre'l com a vassall seu. En tercer lloc i com a contraatac, el monarca anglès va aproximar-se al comte de Flandes aprofitant que importaven molta llana anglesa per a fer teixits. L'amenaça va ser prou clara, si no es passaven al seu bàndol prohibirien l'exportació de llana cap a la regió i les conseqüències econòmiques per a Flandes serien nefastes (CONTAMINÉ, 1989: 27). En

quart lloc, trobaríem l'important comerç del vi de la regió d'Aquitània que també havia de ser preservat degut als ingressos financers que proporcionava a l'estat (ALLMAND, 1989:30).

La cronologia de la Guerra dels Cent Anys se situa entre el 1337 i el 1453 amb diversos períodes de treves entremig. Tanmateix, la població sent que forma part del mateix problema i les rivalitats entre ambdós països continuaven estant present. Al 1337 va ser quan França va ocupar la Guiena després de perdre el suport de la regió flamenca i, Eduard III deixa d'afirmar que Felip és el rei de França als documents oficials per reivindicar el tro (CONTAMINÉ, 1989: 17).

L'estratègia anglesa durant la major part de les batalles va ser fer grans cavalcades amb el seu exèrcit que arrasaven el territori per on passaven. Tanmateix, van haver moltes lluites on van perdre o guanyar els francesos i les regions anaven canviant de bàndol segons els governants que tinguessin (*Cf. Figura 2*). Els dos països van dedicar nombrosos esforços econòmics per fer front a la guerra tot i que també hi van haver diferents èpoques de pau. Aquestes es van succeir principalment pel desgast de les tropes, per la necessitat de recaptar nous impostos i per les epidèmies de pestes (*Cf. Figura 3*). Paral·lelament, es van intentar arribar a acords per tal de solucionar la guerra, el més important seria el Tractat de Calais que va fracassar però van haver diversos esforços per definir-lo (ALLMAND, 1989:38).

Aquest estudi no es pot dedicar a explicar totes les campanyes que hi van haver ja que són moltes i diversos factors són els que van influir en el seu desenllaç. Tampoc es poden tractar les qüestions paral·leles en altres regions com Bretanya o Castella les quals es van veure involucrades en aquest conflicte, o algunes de les batalles més famoses com la derrota francesa de Crécy. Ni hi ha espai per poder parlar sobre fenòmens socials que van sorgir com la revolució de la Jacquerie, on els camperols es van revoltar sota la pressió fiscal que volia exercir la noblesa (PERROY, 1982:192), o el problema de les Companyies, que eren tots els soldats que es quedaven sense feina en etapes on no hi havia batalles (ALLMAND, 1989:110).

Per tant, donarem prioritat a l'estat en què es trobava la guerra quan va aparèixer Joana d'Arc. Cal tenir present que ella va entrar en acció al 1429, quan a França encara hi havia dos faccions que lluitaven pel poder a nivell intern i que s'anaven unint per fer front a la força externa (*Cf. Figura 4*). Ens estem referint al bàndol dels Borgonyons i

dels Armanyacs, que havien iniciat les seves diferències amb la mort del duc de Borgonya, Felip I'Agossarat, al 1404 (ZUPKO, 1997:6). Suposadament el seu hereu havia de ser el seu fill Joan Sense Por però el germà del rei, Lluís d'Orleans, també estava interessat a ocupar el càrrec. De fet, el monarca francès d'aquella època era Carles VI, que tenia molts problemes mentals i el nou duc de la Borgonya seria una persona molt influent en la direcció del país. Per aquest motiu, aquesta lluita pel territori està considerada com una petita guerra civil, on els dos personatges van competir entre ells fins que, Joan va aconseguir que Lluís fos assassinat al 1407 (CONTAMINE, 1989:83-84). Tot i això, el conflicte va prosseguir amb el seu descendent, Carles d'Orleans, que després del seu matrimoni aconsegueix el suport del seu sogre, Bernard d'Armanyac. A partir d'aleshores, la facció orleanista adoptarà el nom d'Armanyacs i intentaran aproximar-se a Anglaterra per tal de disminuir el poder dels borgonyons.

Al 1419, el Delfí Carles va intentar trobar-se amb Joan per tal de reconciliar-se però aquest últim és assassinat i el seu fill, Felip el Bo va heretar el duc de la Borgonya. A conseqüència de la mort de Joan, Felip decidirà fer el Tractat de Troyes amb Anglaterra al 1420 (TALLON, 1997:202). Segons aquest acord, el rei de França continuaria sent Carles VI però marginaria del poder al seu fill Carles i la seva filla Catalina es casaria amb el monarca anglès Enric V sent aquest el futur sobirà de la nació. La dona de Carles VI, Elisabet de Baviera, va ser una clara partidària del pacte amb els anglesos i va aconseguir influenciar el seu marit malalt. Òbviament el Delfí Carles no va acceptar aquesta solució perquè considerava que ell era el successor legítim i encara tenia en possessió una part important de territori francès. A més, a més, al 1422 va morir Enric V i Carles VI va desaparèixer, deixant a França dividida entre els partidaris del Delfí Carles i del fill d'Enric V, Enric VI, que era un nadó de pocs mesos de vida sota la regència de Joan de Lancaster (PERROY, 1982:236). Ell era el duc de Bedford i el germà d'Enric V, és a dir, el tiet del rei d'Anglaterra del moment. Per tant, França quedava partida i segons el territori la població era fidel als Borgonyons, aliats directament amb Anglaterra i Enric VI, o als Armanyacs, que protegien al Delfí Carles.

3. ELS ORÍGENS DE JOANA D'ARC

Un cop vist el panorama del país, ens fixarem en els orígens de la protagonista d'aquest treball així com, en la seva situació fins que va poder contactar amb el Delfí de França i futur Carles VII.

La majoria d'informació que ens ha arribat sobre aquest personatge és a través de les declaracions del seu judici on va afirmar que probablement tindria 19 anys. Per això, es creu que la seva data de naixement va ser al 1412 amb una certesa dubtable i se sap que va néixer al poble de Dórmremy, situat a l'actual Lorena (CALMETTE, 1949:42). Aquesta vila estava ubicada en un terreny que en principi era fidel al Delfí però, hi havia alguna zona borgonyona que donava alguns problemes. Tanmateix, a Dórmremy van succeir alguns atacs com algun incendi degut a les conseqüències de la guerra dels Cent Anys. De fet, al 1428 la ràtzia va ser prou important com per a que una gran part de la població del poble, incloent la família d'Arc, s'haguessin de traslladar a la propera ciutat de Neufchâteau durant uns dies (PERROY, 1982:248).¹

La família de Joana bàsicament estava formada pels seus germans i els seus pares: Jacques d'Arc nascut a Ceffons (regió de la Champagne) i Isabelle Romée provinent de Vethon (regió de la Champagne) (SANTA MARINA, 1959:6-7). El seu pare era un habitant respectat del poble i en alguna ocasió havia assumit algun càrrec judicial, de vigilant o de recaptador de tributs. Un dels seus episodis destacables és quan va ser representant d'una querella pel pagament d'un impost, que va ser presentada al governador de Vaucouleurs, Robert de Baudricourt per tal que solucionés el conflicte (SACKVILLE-WEST, 1961:33). La seva mare era l'encarregada de les tasques familiars i es dedicava a filar, activitat que va transmetre a Joana. Com moltes famílies del poble, la de Joana es dedicava a cultivar la terra per tal de poder subsistir i tots els membres ajudaven a les tasques.

Joana era una noia humil i analfabeta però molt religiosa gràcies a les ensenyances de la seva família, en especial de la seva mare (MAGUIRE, 1997:99). Des que tenia dotze anys, Joana va afirmar que va començar a escoltar veus divines que correspondrien a Sant Miquel, Santa Catalina i Santa Margarita (TALLON, 1997:201). Aquestes aparicions li deien que era l'escollida pel Senyor per a guiar l'exèrcit francès

¹ Per veure el recorregut que va fer Joana d'Arc fins al seu judici consultar les figures 5 i 6 de l'annex.

fins a la victòria en contra dels anglesos, i per protegir al Delfí. Durant set anys, va estar rebent diferents instruccions que, paulatinament, li van explicar la manera en què hauria de servir a Déu per aconseguir dur a terme la seva missió (HUGHSON, 1997:60). El primer pas era demanar ajuda a algú per poder arribar al rei Valois, però s'havia d'enfrontar a la seva família. El seu pare estava totalment en contra que abandonés la casa sense casar-se i molt menys encara per anar al camp de batalla (FÁBREGAS, 1961:40).

4. EL PRIMER CONTACTE AMB EL DELFÍ

Quan Joana tenia aproximadament setze anys, va veure que la seva família més propera no l'ajudaria en la seva missió divina. Les veus celestials l'instaven a trobar-se amb el Delfí Carles, per poder alliberar França de mans enemigues. La nostra protagonista va veure la seva oportunitat en el seu tiet que es deia Durand Laxart. Per això, al maig de 1428 va anar a passar uns dies amb el seu parent que vivia a Burey-Le-Petit, a uns 16 quilòmetres de Dórmremy (SAKCVILLE-WEST, 1961:62).

La seva idea era parlar amb Robert de Baudricourt, el governador de Vaucouleurs, un home fidel al Delfí, amb càrrecs militars i civils a la seva zona d'influència. Com hem dit anteriorment, la nostra protagonista deuria haver escoltat al seu pare parlar d'aquest governador, quan va acudir a ell per la querella dels impostos. Fos com fos, Joana havia decidit visitar-lo per demanar-li permís i els mitjans per creuar el país, i poder arribar a Chinon (Zupko, 1997:9). En aquesta ciutat era on s'havia establert el Delfí i Joana volia ajudar a restaurar-lo legítimament al tron. El problema era la distància entre els dos punts ja que, aquell territori estava controlat per la facció anglo-borgonyona. De tota manera, Joana va anar al castell de Vaucouleurs acompanyada pel seu tiet, en aquella primera visita a la primavera de 1428 (MICHELET, 1945:64). La trobada va ser un veritable fracàs ja que ningú li va fer cas i va haver de tornar resignada cap a casa. Un cop al poble, el seu pare no va aprovar la seva actitud i va intentar casar a la seva filla amb alguns dels pretendents que tenia. Malgrat tot, Joana estava totalment convençuda de la missió que havia de dur a terme i, cal recordar, com s'ha explicat prèviament, que aquell any el seu poble va patir un greu incendi a causa de les tropes enemigues. Tots aquests esdeveniments deuriem marcar a la nostra

protagonista, que al gener de 1429 va aconseguir tornar a Burey-Le-Petit, amb el motiu d'ajudar a la dona del seu tiet que estava embarassada (SACKVILLE-WEST, 1961:80).

La segona trobada amb Robert de Baudricourt va permetre a Joana guanyar-se la confiança de dos dels seus cavallers: Jean de Metz i Bertrand de Poulengy (SANTA MARINA, 1959:31). A més, a més, havia corregut la veu que una noia enviada per Déu salvaria al regne i moltes persones anaven a veure-la. Tampoc s'ha de deixar de banda que la situació a França havia empitjorat notablement, des de l'octubre l'enemic estava atacant Orleans i intentant convèncer al duc de Bar, aliat de Robert, de passar-se al seu bàndol (SACKVILLE-WEST, 1961:99). Tot i que al principi el governador de Vaucouleurs no confiava en Joana d'Arc, va acabar influenciat pels seus homes i per la massa popular que estava entusiasmada amb la determinació de la jove. Robert va decidir entrevistar-se amb Joana i va manar que ella anés a veure el duc de la Lorena, personatge fidel a les forces anglo-borgonyones i pare del duc de Bar. El fet desencadenant de que Baudricourt canviés d'opinió va ser que les veus celestials van avisar a Joana de la derrota del Delfí a Rouvray-Saint Denis (SANTA MARINA, 1959:33). Ella ho va anunciar molt abans que els missatgers arribessin amb la informació i això va acabar de fer decidir a Robert.

Finalment, el 23 de febrer Joana rep un grup d'homes que l'acompanyarien fins a Chinon, entre ells Metz i Poulengy, i Baudricourt envià una carta al Delfí Carles per informar-lo de la propera visita de la jove (SACKVILLE-WEST, 1961:102). Molt probablement va ser en aquest trajecte a cavall, on van haver de creuar un escenari de guerra, que Joana va adoptar una vestimenta masculina i va tallar-se els cabells. Era una manera de cridar menys l'atenció ja que s'havia difós la notícia que un petit destacament anava a trobar-se amb el Delfí de França. La petita comitiva va arribar a la ciutat de Chinon el 6 de març i van haver d'esperar dos dies per tenir el primer contacte amb l'hereu de la corona (CALMETTE, 1949:52).

La nostra protagonista va entrar a la sala d'audiències acompanyada del duc de Vêndome i va poder transmetre la seva missió divina (FÁBREGAS, 1961:93). El monarca al principi no va creure en les paraules de la jove però, degut a la seva efervescència va confiar en ella. Cal dir que la sogra del Delfí, Yolanda de Sicília, va defensar solemnement a Joana, fet que va influir positivament en l'opinió del sobirà (MICHELET, 1945:67). Malgrat això, els consellers reials veien a Joana d'Arc com una amenaça ja

que, volia portar al Delfí a Reims i coronar-lo allà, encara que fos una zona de domini anglès. Per aquest motiu, la noia va haver de suportar entrevistes exhaustives d'un grup de bisbes que es van interessar per les veus celestials que escoltava. Com ells no van saber clarificar si Joana era una enviada del dimoni o una súbdita fidel i sincera, va haver d'anar fins a Poitiers. Un cop allà, un conjunt de teòlegs i eclesiàstics instruïts van sotmetre-la a molts qüestionaris durant tres setmanes, per indagar en la mateixa qüestió (PERRY, 1997:113). El seu veredicta va ser que Joana només volia alliberar la nació francesa i que no era perillosa sinó una *bona catòlica* (FÁBREGAS, 1961:111).

Per tant, Joana d'Arc degut al seu discurs i a les seves explicacions havia evitat que la consideressin un destorb, només calia que la posessin al capdavant de l'exèrcit francès per a poder dirigir-se cap a Orleans i, actuar tal com la seva missió l'indicava.

5. LA VICTÒRIA A ORLEANS

La situació a Orleans era molt desfavorable, des de l'octubre de 1428 els anglesos havien iniciat un setge per tal de tallar l'entrada d'aliments i, controlar les comunicacions. L'enemic havia cercat l'indret amb la construcció de diverses bastides, que vigilaven la majoria de les portes i els ponts propers a la ciutat. Tanmateix, després de l'hivern s'havien debilitat ja que havia mort el comte de Salisbury i moltes tropes se n'havien anat (SANTA MARINA, 1959:49). Aquest personatge havia estat qui havia dirigit tota la campanya del setge d'Orleans i havia obtingut molts èxits. De la mateixa manera, molts aliats borgonyons havien marxat per la crida del seu duc a un altre territori. Probablement, hi hauria dos o tres mil homes dividits en dotze grups en baluards i no estaven ben organitzats entre ells ja que la comunicació entre els diferents destacaments era difícil (MICHELET; 1945:73).

En el bàndol francès hi havia diversos capitans efectius però que no estaven sota cap autoritat reial. El Delfí tenia molts problemes econòmics i, gràcies al duc d'Alençon havien pogut aconseguir un exèrcit destacable. Aquest home es va convertir en un seguidor de Joana, era un parent del monarca que havia estat empresonat pels anglesos durant tres anys i tenia set de venjança (SACKVILLE-WEST, 1961:120). Finalment, degut al fet que Orleans estava a punt de caure, la necessitat que tenia la població de rebre aliments i la insistència de Joana, va ser nomenada general en cap dels exèrcits de França. Tots els soldats i capitans estarien sota les seves ordres i la seva opinió estaria

per sobre de tothom, tot i que com explicarem a continuació, això no sempre es va complir.

La primera funció que va fer la nostra protagonista va ser donar cohesió a un seguit de tropes on regnava el caos. Era necessari que els soldats tinguessin un sentit d'unitat que els dugués cap a la victòria, Joana el va trobar en la força de la religió (FÁBREGAS, 1961:130). En el món medieval les qüestions espirituals eren respectades per la majoria de la població i gairebé tots eren creients. És aquest punt on l'exèrcit va poder cedir sense que entrés en crisi el sentiment d'obeir a algú, que no era en principi un superior seu. No cal oblidar que en temps de guerra s'ajuntaven soldats de procedències diverses que havien de seguir ordres de persones que ni tan sols coneixien. De vegades aquest fet suposava un problema a l'hora d'organitzar i preparar els atacs, ja que no hi havia una obediència efectiva.

L'objectiu principal de Joana no era matar als anglesos, de fet, en diverses ocasions enviava cartes als seus enemics demanant-los la seva retirada (CALMETTE, 1949:763). Explicava que ella portaria la victòria a França seguint la voluntat de Déu i que preferia no sacrificar a persones innocents. Clarament, els anglesos van ignorar sempre les seves peticions i van fer front a totes les batalles que van poder.

Joana d'Arc va partir de Blois el 27 d'abril per arribar a Orleans dos dies després i, poder entrar amb les provisions pels habitants (SACKVILLE-WEST, 1961:14). Un cop allà, l'estratègia defensada per Joana i la que volien dur a terme els militars era molt diferent. La primera estava convençuda que havien d'atacar directament a les diferents bastides que hi havia per expulsar els soldats. En canvi, els generals volien invertir un temps en desgastar l'enemic mitjançant un setge i que es retiressin després de quedar sense provisions (FÁBREGAS, 1961:161). Malgrat les ordres del monarca, van intentar ocultar a Joana les seves intencions i al principi van evitar qualsevol assalt a les bastides angleses. La nostra protagonista es va assabentar de seguida que volien apartar-la del poder i no ho va permetre. La seva arribada a Orleans havia suposat que molta gent l'admirés i la seguís, per tant, era capaç d'iniciar un atac i que molts soldats l'acompanyessin a la batalla. Així va ser com el 4 de maig van aconseguir ocupar les bastides de Saint-Loup i Saint-Ponair (CALMETTE, 1949:72). Aquesta acció finalitzada

amb èxit era la primera victòria que els francesos veient a Orleans i, va suposar un augment de la moralitat de la població important.

La tasca principal de Joana d'Arc al camp de batalla era infondre valor als soldats en els moments crítics i, aixecar-los els ànims (PERROY, 1982:249). De fet, la seva espasa la utilitzava com a símbol d'autoritat i la seva eina predilecta era un estendard que representava la flor de llis com a França i àngels com a Déu. A més a més, l'exèrcit enemic havia escoltat rumors i històries al voltant de Joana i la seva presència feia que estiguessin força atemorits.

El següent moviment francès va ser al cap de dos dies, quan van haver de tornar a triar entre l'estratègia de Joana o la dels generals. La jove volia continuar atacant les principals bastides angleses per tal de cremar-les i deixar-les inoperables. Per la seva banda, l'estratagema dels militars era enganyar als anglesos amb un fals atac per poder ocupar les fortaleces de l'altra banda del riu. Finalment, Joana va poder sortir-se amb la seva i dirigint a l'exèrcit va aconseguir prendre la bastida de Saint-Jean-Le-Blanc (MICHELET, 1945:81). No satisfets amb això, van continuar perseguint als anglesos fins a arribar a Les Agustins, un dels dos extrems del pont que tallava els subministraments a Orleans. Gràcies a la ràpida acció dels francesos, també van ocupar aquest lloc de defensa i al dia següent, decidits a continuar amb l'ofensiva van atacar l'altra bastida del pont coneguda amb el nom de Tourelles (SANTA MARINA, 1959:90). Joana va tornar a la ciutat per anar a dormir allà i a la jornada següent, la van informar que els generals pensaven recular i deixar d'atacar les fortaleces angleses. Un altre cop, la nostra protagonista va haver d'impulsar la campanya seguida de molts soldats fidels. Tot i que Joana va ser ferida per una fletxa a l'espatlla van poder ocupar la bastida i per tant, controlar tot el pont que serviria per restablir les provisions (SAKCVILLE-WEST, 1961:172). Els anglesos veien que no podrien mantenir el setge sobre Orleans i van decidir retirar-se de la ciutat el 8 de maig de 1429 (MICHELET, 1945:84).

Joana d'Arc amb la seva energia havia aconseguit el que feia mesos que prometia: havia aixecat el setge d'Orleans que s'havia prologant durant set mesos. A partir d'aquesta victòria va ser coneguda com *la Donzella d'Orleans* i, la seva fama va augmentar d'una manera increïble (FÁBREGAS, 1961:174-175). Tothom al regne coneixia la gesta gairebé impossible que havia fet, molts eclesiàstics i cavallers la

felicitaven però ella no volia aturar-se. El Delfí li volia reconèixer els mèrits de guerra tot i que, la majoria dels seus consellers continuaven desconfiant de Joana. De fet, es va crear una mena de partit contraria a ella encapçalat per La Tremouille, ministre del monarca i que més endavant, acabaria aconseguint desfer-se de Joana definitivament (CALMETTE, 1949:90).

6. LA CORONACIÓ A REIMS

La donzella estava decidida a dur a terme la segona part de la seva missió, volia convèncer al Delfí per portar-lo fins a la ciutat de Reims i allà coronar-lo. Joana es va reunir amb el monarca a Tours i, va comprovar que a la Cort hi havia una gran diversitat d'opinions: uns volien anar a conquerir Normandia, altres continuar la recuperació de la ribera del Loira però, Joana tenia molt clar que havien d'arribar a Reims (SACKVILLE-WEST, 1961:180). Ni el Delfí ni el candidat anglès s'havien coronat encara i el primer que ho fes tindria una preponderància sobre l'altre (CALMETTE, 1949:74). Per tant, era una prioritat que el membre de la dinastia Valois fos coronat, segons el punt de vista de la nostra protagonista.

Finalment, es va imposar la necessitat de continuar avançant i recuperar territori a l'enemic, així va ser com l'11 de juny Joana va partir amb l'exèrcit cap a Jargeau (SANTA MARINA, 1959:99). Aquesta campanya va tornar a tenir el plantejament militar de fer-hi un setge o assaltar directament als soldats anglesos, opció defensada per Joana i que va permetre un èxit rotund ja que van capturar al general anglès Suffolk (FÁBREGAS, 1961:186-188). Això, va suposar l'inici de la reconquesta de la vall del Loira i, després d'uns dies de descans, les tropes van prosseguir fins a Meung, on el 15 de juny van controlar el pont. Només dos dies més tard, van aconseguir ocupar la ciutat de Beaugency que es va rendir degut a que no es trobaven els generals anglesos per organitzar una defensa sòlida (SACKVILLE-WEST, 1961:185). L'enemic quan es va assabentar de la rendició va abandonar el pla d'atacar el pont de Meung i, van decidir retirar-se. Els francesos veien aquest moviment van perseguir-los fins que, els van atrapar a prop de Patay. El 18 de juny es va produir la famosa batalla que adopta el nom de la ciutat i on el capità Talbot va ser fet presoner (FÁBREGAS, 1961:192-193). L'exèrcit francès anava acumulant una victòria rere una altra, mentre s'anava apropant a Reims i, l'enemic estava cada cop més desorganitzat i desmoralitzat.

El resultat de tota aquesta situació va ser que, a finals de juny, Joana aconseguís reconciliar el Delfí amb el comte de Richemont i allunyar en certa manera la influència que exercia La Tremoille sobre el monarca. Degut a la insistència de la Donzella, va poder sortir de Gien juntament amb l'hereu de França i un exèrcit d'aproximadament dotze mil soldats cap a Reims però, havien de creuar terres enemigues i es van produir algunes lluites (SANTA MARINA, 1959:101). La ciutat d'Auxerre no va ser atacada perquè aquesta va donar-los provisions a l'exèrcit per poder continuar la seva marxa fins a Troyes. Aquesta era d'influència borgonyona però, gràcies a l'amenaça d'un assalt que la població no volia i a l'actuació diplomàtica de la Donzella, amb un personatge il·lustre de la vila, van aconseguir la rendició de la ciutat (SACKVILLE-WEST, 1961:196). També, Chalons-sur-Marne va rendir-se davant de Joana i la presència del futur rei de França i, finalment van arribar a Reims el 16 de juliol (MICHELET, 1945:89).

Un cop allà, els preparatius per a la cerimònia de coronació van començar tot i que, mancaven alguns objectes que els anglesos s'havien endut per qüestions de guerra (PERROY, 1982:250). La ciutat de Reims estava situada al centre de la Champagne i, era l'indret on tots els reis francesos s'havien declarat monarques del país. Era un símbol molt important i de prestigi, per aquests motius la coronació va ser un acte transcendental i va valer la pena mobilitzar tot l'exèrcit i endinsar-se en territori enemic.

La consagració va estar dirigida per l'arquebisbe de Reims: Reganult de Chartres que havia pogut tornar a la seva catedral després de vint anys (SACKVILLE-WEST, 1961:196). El 17 de juliol de 1429, un grup de generals van ser els encarregats d'anar a buscar l'ampolla que contenia el sagrat oli de l'abadia de Saint-Remy (TAVARD, 1997:52). Aquest bàlsam va ser abocat a l'altar major, davant del qual es va agenollar el Delfí per tal de poder ser ungit i coronat. Cal assenyalar que hi deuria haver hagut dotze representants dels quals només hi havia l'arquebisbe de Chalons-sur-Marne i el propi Chartres, per això es van haver de nomenar substituïts i molts capitans de l'exèrcit, com el comte de Vêndome, el duc d'Alençon i La Tremoille van ser-hi designats (CALMETTE, 1949:84-85). Per la seva banda, Joana va estar present amb el seu estendard i sent testimoni de com Carles era nomenat oficialment rei de França. La cerimònia va tenir una durada de cinc hores i van haver diversos desfilades de tropes, oracions i un gran nombre d'assistents que van acudir per ser testimonis del moment esperat (FÁBREGAS, 1961:202).

Aquest acte solemne va tenir unes conseqüències immediates ja que legalment ningú podria afirmar que Carles VII no era l'hereu de la corona francesa i moltes ciutats franceses de la zona de la Picardia es van rendir al rei (MICHELET, 1945:90). De fet, la consagració anul·lava totalment el Tractat de Troyes i va tornar la legitimitat al monarca francès. Tot i això, Joana d'Arc sabia que fins a que no recuperessin la capital francesa, la victòria no seria definitiva. Per tant, calia continuar amb la campanya militar cap a París, aprofitant el moment d'exaltació que s'havia estès pel territori. El problema va ser que, els consellers del rei no estaven interessats en avançar tan ràpidament i, van aconseguir endarrerir el següent atac contra els anglesos fins a principis d'agost (SACKVILLE-WEST, 1961:202).

7. ELS ÚLTIMS ATACS

El bàndol anglès tenia problemes econòmics degut a que estava dedicant molts recursos financers a qüestions bèl·liques. El duc de Bedford estava sotmès al Parlament, i aquest estava dirigit pel cardenal Winchester i altres figures eclesiàstiques. Tots ells es van veure obligats a demanar ajuda al seu aliat Felip el Bo, duc de la Borgonya, per tal de reforçar la defensa de París (PERROY, 1982:251). Per la seva banda, La Tremoille havia planejat, juntament amb l'arquebisbe de Reims, una treva de quinze dies amb el mateix duc, ja que la seva intenció era ocupar pacíficament la ciutat sense permetre que Joana actués (CALMETTE, 1949:93). En aquest període de temps, les tropes angleses van arribar a París i, a mitjans d'agost, van iniciar alguna ofensiva contra l'exèrcit francès que s'anava apropant a la capital, però van haver de recular fins a la Compiègne. El 26 d'agost Joana i el duc d'Alençon es van traslladar fins a Saint-Denis, per a preparar l'atac directe sobre París (SACKVILLE-WEST, 1961:208). Aquest no es va donar fins que el rei no va estar present i van atacar la ciutat el 8 de setembre per la porta de Saint-Honoré. L'intent va ser un fracàs estrepitos i, la Donzella va ser ferida a la cama per una fletxa (FÁBREGA, 1961:209). La derrota davant de la capital va suposar que l'exèrcit marxés de la zona i, fos dissolt a Gien el 22 de setembre.

Carles VII va decidir que no farien cap atac a la zona ja que l'arquebisbe de Reims havia aconseguit un altre període de pau amb el duc de Borgonya (SACKVILLE-WEST, 1961:213). Els diferents generals es van dividir amb els seus soldats i, Joana va haver d'esperar a la residència reial a Bourges. L'oportunitat de la Donzella va

aparèixer quan a l'octubre, el sobirà francès va decidir iniciar una campanya a la Charité, i enviar-la al capdavant de l'exèrcit (SANTA MARINA, 1959:107). Els soldats en un principi van aconseguir recuperar la ciutat de Saint-Pierre-le-Moûtier (MICHELET, 1945: 96). Pel que fa a la Charité, van adoptar l'estratègia de setge des de finals de novembre durant un mes fins que Joana, degut a la manca de recursos i de soldats, va haver d'aixecar-lo amb un resultat negatiu (SACKVILLE-WEST, 1961:218). La Donzella tornava a haver fracassat en un atac militar i, molts consellers del rei la volien marginar definitivament del poder. Caterina de La Rochelle va participar en una de les estratagemes polítiques per aconseguir un acostament polític entre el duc de la Borgonya i Carles VII. Ella va ser presentada com una visionària i per tant, com una competidora directa amb Joana, que la va poder desemmascarar a temps (CALMETTE, 1949:99-100).

Un altre fet a ressaltar es va produir al desembre de 1430, quan Carles VII va ennobrir a la Donzella i la seva família, un acte de gratitud degut a l'ajuda que havia proporcionat al regne (TAVARD, 1997:44). També va fer que els habitants de la vila d'on provenien, Domrémy, estiguessin exempts de l'impost reial (FÁBREGAS, 1961:181).

La següent campanya en la que van deixar participar a Joana va ser al març de 1430 quan van ocupar la ciutat de Melun. Ella havia passat tot l'hivern al castell de Sully preocupada per la poca iniciativa del rei, que no estava aprofitant l'exaltació i l'optimisme dels seus súbdits per conquerir territoris i es va traslladar a Lagny (SACKVILLE-WEST, 1961:225). Els anglesos estaven intentant recuperar bases perdudes i van unir les seves forces amb les borgonyones per tal d'atacar la Compiègne que estava al bàndol francès. La protagonista del nostre treball quan es va assabentar dels plans enemics va dirigir l'exèrcit cap a la ciutat amb l'objectiu de protegir-la. El problema va ser que no va poder entrar a Soissons per aconseguir provisions i van haver de dividir-se en diversos destacaments (CALMETTE, 1949:99-104). La Donzella va ser avisada que les tropes anglo-borgonyones estaven davant de la Compiègne i el 23 de maig va decidir anar directament a batalla. Aquell mateix dia i degut als pocs efectius dels que disposava, Joana d'Arc va ser capturada per un arquer de Wandonne després de que el governador de la ciutat decidís tancar les portes per evitar l'entrada dels enemics (ZUPKO, 1997:167).

8. EL PROCÉS DE CAPTURA

Com hem vist durant el setge de la Compiègne, Joana va ser capturada per un home de Wandonne que era vassall de Joan de Luxemburg. Per aquest motiu, la Donzella va ser traspasada a aquest segon noble i durant dos mesos va estar al castell de Beaulieu (MICHELET, 1945: 97). Òbviament, el bàndol que més desitjava apoderar-se de la presonera eren els anglesos que volien fer desaparèixer la noia que tants problemes els havia causat. Tot i així, va ser un cavaller de Felip el Bo, duc de la Borgonya, anomenat Joan de Ligny qui va comprar-la per sis mil francs (SACKVILLE-WEST, 1961:235). S'ha de ressaltar que Joana d'Arc en aquell castell, molt amoïnada pels habitants de la Compiègne, va saltar des de la torre en un intent d'escapar-se però de seguida els guàrdies la van atrapar. La conseqüència d'això és que Felip el Bo decideix traslladar-la al palau de Beaurevoir (FÁBREGAS; 1961,213). Finalment, el duc de Bedford es va posar en contacte amb el bisbe de Beauvais: Pièrre Cauchon. Aquest personatge francès havia decidit ser contrari al rei de França i era partidari del bàndol anglès. Ell havia format part de la Universitat de París i en aquell moment s'havia hagut d'exiliar a la ciutat de Rouen, ja que va ser expulsat de la seva diòcesis. Bedford estava intentant que Cauchon fos nomenat bisbe de Rouen però mai ho va aconseguir. Malgrat tot, l'eclesiàstic va ser l'encarregat de reunir-se i fer pressió per a que l'entreguessin a Joana amb l'argument que havia estat capturada dintre dels límits de la seva diòcesis (SACKVILLE-WEST, 1961:242). Quan la donzella es va assabentar que podia ser entregada als anglesos va tornar a intentar-se escapar de la presó sense èxit.

El mes de novembre, el bisbe de Beauvais va aconseguir el traspàs de la donzella entregant deu mil francs i la van dur al castell d'Arras fins que va ser traslladada a Rouen passant per Le Crotoy, Saint-Valery, Eu i Dieppe (Zupko, 1997:12). El duc de la Borgonya havia estat ocupat amb el setge de la Compiègne i per això, va trigar tants mesos en acceptar l'oferiment del bisbe. Els altres dos elements que van acabar de convèncer-lo van ser: la qüestió de la successió de Bravant on els anglesos podien ajudar-lo a accedir a aquest nou territori i l'amenaça anglesa de tallar el subministrament de llana a Flandes, acció que hauria provocat un aldarull important entre la població que hauria perdut molts llocs de treball (MICHELET, 1945:106-109). Novament tenim un intercanvi d'influències polítiques ja que ambdues parts sortien guanyant amb el pacte.

Mentrestant, la notícia de que la Donzella estava empresonada va commocionar als súbdits de Carles VII que no van dubtar en fer nombroses mostres públiques de dol (CALMETTE, 1949:106). De tota manera, el consell reial no va realitzar cap moviment per poder recuperar a Joana i posar-la en llibertat. En temps de guerra, es feien diversos intercanvis de presoners i l'or era molt preuat per a destinar-lo a l'exèrcit. Per tant, si el rei de França i cap dels seus homes de govern no va fer cap intent de pactar era perquè no tenien interès en tornar a tenir a Joana a prop de Carles (NAYLON, 1997:38). Especialment, La Tremouille que volia exercir tota la seva influència sobre el monarca i la presència de la noia li posava entrebancs (MICHELET, 1945: 110). Tampoc l'arquebisbe de Reims, un cop començat el procés, no va reivindicar la jurisdicció de l'acusada ni va cridar l'atenció sobre el bisbe encarregat del cas. Ell com a representant eclesiàstic podria haver apel·lat a algun concili o posar-se en contacte amb el Papa per aturar el judici (PERROY, 1982:255).

El plantejament dels anglesos era poder condemnar a Joana d'Arc mitjançant un judici per tal de desprestigiari al seu enemic Carles VII. Si la podien acusar de bruixeria demostrarien a la població que ella havia estat del costat del dimoni i que Déu no estava a favor de França (SANTA MARINA, 1959:109). Com hem dit anteriorment, s'ha de tenir en compte que el cardenal Winchester era qui controlava Anglaterra i qui prenia la majoria de decisions. No era d'estranyar que moltes qüestions estiguessin relacionades amb matèria religiosa. Paral·lelament al procés que volien iniciar contra la Donzella estava la coronació d'Enric VI. El monarca anglès era molt jove i per això, havia tingut diversos tutors que havien exercit la regència en el seu nom. Cap al 1429 va ser el moment idíl·lic per a procedir a fer la solemne cerimònia que el donaria conèixer a tot el territori de França. Tot i que com hem explicat, la tradició indicava que l'acte s'havia de fer a Reims, Enric VI va anar a París a ser ungit. La idea anglesa va ser un fracàs ja que després de la coronació no van augmentar notablement els partidaris de la seva causa i continuaven tenint molts problemes per no perdre territori (PERROY, 1982:254).

9. EL JUDICI

Joana va continuar empresonada en diferents presons fins que al desembre de 1430 va arribar definitivament a Rouen (SACKVILLE-WEST, 1961:246). Durant la seva reclusió va ser maltractada ja que no li permetien anar a missa ni prendre la comunió. Per una noia tan religiosa com la Donzella, aquest era un càstig terrible ja que volia

estar en harmonia amb Déu. A més, a més, estava encadenada per evitar que es tornés a escapar i vigilada constantment per diversos guardes, entre ells: Barrow, Talbot i Grey. L'importància del seu judici va ser tan gran que tant el cardenal Winchester com Enric VI van viatjar cap a Rouen per tal de poder veure els avenços que es produïen i assegurar la situació (CALMETTE, 1949:116).

L'encarregat d'iniciar el procés contra Joana d'Arc va ser el, ja esmentat, bisbe Cauchon que va aconseguir juntament amb la Universitat de París la jurisdicció del cas (ZUPKO, 1997:168). D'aquesta manera l'afer passava de ser una presonera de guerra a ser jutjada per un tribunal inquisitorial format per molts teòlegs, juristes i eclesiàstics (PERRY, 1997:114). Clarament la majoria d'ells eren partidaris d'acusar a la Donzella i el judici que van fer-li no va ser just, ja que sempre que hi havia alguna declaració defensant mínimament a l'acusada era apartada. El clima imposat per Cauchon era de tensió total i d'amenaça si no se seguia la seva línia d'actuació en contra de Joana (SACKVILLE-WEST, 1961:255). Un dels personatges que va ser fidel a la política del bisbe de Beauvais i que va destacar per les seves accions és el governador de Rouen, el comte de Warwick. Ell, juntament amb Cauchon, van ser les persones que més van lluitar per enfonsar a Joana i pressionar-la per obtenir alguna confessió (CALMETTE, 1949:119).

El següent pas que van fer després d'aconseguir la jurisdicció de Joana, va ser utilitzar totes les dades recopilades que tenien sobre ella per a poder fer una acusació formal. Des del principi sabien que seria culpable i el que volien era aconseguir alguna prova que poguessin utilitzar per desacreditar a Carles VII. El seu objectiu era perjudicar el bàndol Armanyac i poder recuperar tant la credibilitat com la moral de l'exèrcit anglès (SANTA MARINA, 1959:110). La millor opció era acusar-la de bruixeria ja que la Donzella sempre havia basat les seves accions en els missatges celestials que havia rebut i que l'havien impulsat a ajudar a França (MICHELET, 1945: 117).

Finalment, el 21 de febrer de 1431 es va celebrar la primera sessió pública a la capella del castell de Rouen on van assistir Joana i un conjunt d'assessors que la van sotmetre a un qüestionari rigorós tot i que després es canviarien a una sala més gran, a l'extrem del vestíbul (FÁBREGAS, 1961:223). Aquell dia, l'acusada va fer dues peticions que se li van negar: poder assistir a missa i que el tribunal estigués format per partidaris anglesos i francesos. A continuació, van començar les nombroses preguntes de temàtica

molt diversa: des dels seus orígens fins a les enigmàtiques veus de sants que l'havien guiat (SACKVILLE-WEST, 1961:262).

Alguns dels episodis més transcendents seran els que ressaltarem en aquest apartat. En primer lloc, trobaríem la qüestió d'obligar-la a jurar sobre els Sants Evangelis per dir tota la veritat, però Joana es va negar ja que les visions celestials només li permetien parlar-les amb Carles VII. Aquest fet, sempre irritava als assistents al procés i era un tema en el que insistien molt (FÁBREGAS, 1961:217). En segon lloc, hi hauria el moment en que el tribunal li va preguntar si estava en gràcia de Déu. La resposta podria haver compromès a Joana però ella va dir que només el Senyor ho sabia i que en el cas que ho estigués, desitjava continuar en ell. Els interrogadors intentaven obtenir alguna frase que pogués anar en contra de la Donzella però no van tenir èxit (FÁBREGAS, 1961:219). En tercer lloc, ens referirem a la qüestió de que Joana va demanar diverses vegades ser jutjada pel concili de Basili o pel Papa, ja que ell era el representat de Déu a la vida terrenal però se li va negar sempre (SACKVILLE-WEST, 1961:259). Òbviament, Cauchon no volia allunyar-se del cas sense haver pogut condemnar a la Donzella. En quart lloc, seria el plantejament que li van fer sobre l'Església militant i la triomfant, conceptes que per ella eren completament desconeguts. Els assessors van haver d'explicar-li que la primera feia referència a tots els representants eclesiàstics de la Santa Seu i, la segona estava relacionada amb Déu i els àngels (TAVARD, 1997:50-51). La resposta de Joana va ser senzilla, ella se sotmetia al judici de les seves veus celestials i del Senyor, fet que va desagradar profundament al tribunal ja que el deixava sense autoritat davant el procés (MAGUIRE, 1997:100). En cinquè lloc, es trobaria el conflicte que va suposar que Joana adoptés vestuari i aparença masculina sent una dona (BALZA, 2011: 329). La Donzella havia decidit realitzar el canvi per comoditat al camp de batalla i per a passar desapercebuda, res a veure amb accions herètiques (MAGUIRE, 1997:95). Tot i que la seva postura acostumava a escandalitzar a aristòcrates que defensaven la idea de que la dona ha de ser femenina i vestir-se amb la vestimenta adequada (SACKVILLE-WEST, 1961:268).

Una de les estratagemes inspirades per Cauchon va ser utilitzar a Loiselleur per a que es guanyés la confiança de Joana d'Arc. Ell es va fer passar per un presoner i va aconseguir apropar-se a Joana fins al punt de convertir-se en el seu confessor. De fet, les seves converses eren apuntades per uns escriptors amb l'objectiu de poder utilitzar la

informació en contra de la Donzella (TAVARD, 1997:47). El bisbe de Beauvais també va ser el causant de que Joana romangués a la presó a càrrec dels anglesos, en comptes d'estar en una eclesiàstica, com hauria sigut normal en estar sota la seva jurisdicció (CALMETTE, 1949:125).

Cal assenyalar que el nombre d'assistents anava variant a cada sessió però el bisbe Cauchon era qui presidia, tot i que sempre hi havia diversos escrivans que prenen declaració de les preguntes i les respostes (MICHELET, 1945: 122). Després de nombroses entrevistes, van ser suspeses el 4 de març per no arribar a cap punt clar i van ser represes a partir del 10 de març, amb el canvi que es van celebrar a la presó sense possibilitat de ser públiques (SANTA MARINA, 1959:111). Així va ser com el 27 de març es va poder elaborar una acta d'acusació que contenia setanta-dos articles i, van donar una altra oportunitat a Joana de defensar-se de cadascun d'ells. Finalment es van resumir en dotze punts claus que inculpaven a l'acusada d'idolatria, d'heretgia, de blasfema i de cismàtica (SACKVILLE-WEST, 1961:288).

Durant l'evolució del procés, la Donzella va caure malalta en algunes ocasions, això no és d'estranyar degut a la pressió que estava sotmesa i a les pèssimes condicions en les que deuria viure. A finals de febrer, va ser víctima d'una sèrie de vòmits que no se saben exactament a què estarien atribuïts i va ser el primer episodi on els anglesos van patir ja que no volien una mort natural per Joana (SACKVILLE-WEST, 1961:280). Pel mateix motiu, un metge va ser l'encarregat de curar-la per tal que pogués ser sotmesa al judici i tenir la seva sentència. Si s'hagués mort, s'hauria convertit directament en un símbol per França, en una màrtir que hauria estat reivindicada per la població constantment (FÁBREGAS, 1961:231). La Donzella havia de ser jutjada perquè no interessava que persones desvinculades eclesiàsticament tinguessin contacte directe amb Déu. L'Església es guardava el privilegi de fer d'intermediaris entre el Senyor i la població terrenal, si diverses persones tenien visions celestials ells acabarien perdent el seu monopoli i no podien permetre-ho (BALZA, 2011: 333). Per aquests motius, volien sotmetre a la gent a la seva voluntat i no els agradaven els rebels que intentaven escapar de la seva influència. El segon cop que Joana d'Arc es va afeblir va ser cap a principis d'abril i es va poder recuperar poc a poc. Sembla que aquesta vegada va ser més greu ja que ella va demanar poder estar en comunió amb Déu per si moria, desig que se li va negar com les altres vegades anteriors (TAVARD, 1997:47).

En definitiva, la Donzella continuava defensant que era una enviada de Déu, que la majoria de missatges només se'ls podia transmetre al rei legítim de França i no semblava que poguessin treure cap dada per acusar-la públicament d'heretgia. Davant d'aquesta situació, Cauchon va decidir fer la sessió del 8 de maig a una sala propera a la cambra de tortures, però les votacions per sotmetre-la a aquesta pràctica van ser negatives per tres vots a favor i deu en contra (RUFF, 1997:175).

El cardenal Winchester volia que se sentenciés a Joana d'Arc degut que ja gairebé feia un any que l'havien capturada. Així va ser com el tribunal va decidir exposar el cas a la Universitat de París i, el 19 de maig tenien el veredict de que l'acusada era culpable i l'única opció per no condemnar-la a mort era aconseguir l'abjuració (MICHELET, 1945: 140). El dia 23 de maig, el tribunal va tornar a llegir els dotze articles acusadors a Joana per tal que aquesta canviés la seva declaració però va continuar decidida. Per això, a la jornada següent Cauchon va realitzar l'últim intent per aconseguir que la Donzella abjurés. El tribunal va reunir-se al cementiri de Saint-Ouen on hi havia preparades dues tarimes: una on hi havia material preparat per fer una foguera i un altre on estaven els acusadors, entre ells el cardenal Winchester i el bisbe de Beauvais (FÁBREGAS, 1961:233-238). Guillem Erard va ser l'encarregat de fer un discurs amb la intenció d'exhortar a Joana, que va estar impassible fins que va veure com malparlaven de Carles VII. Ella va defensar al seu rei i no va poder mantenir-se ferma mentre Cauchon dictava la seva sentència: si Joana no es deixava jutjar per l'Església, seria excomunicada i passaria a la jurisdicció civil. Clarament això simbolitzava que aquell mateix dia, la Donzella seria cremada a la foguera que estava al seu costat (MICHELET, 1945: 142). En aquell moment, l'acusada va canviar d'opinió i va firmar l'abjuració. Aquest fet suposava l'acceptació formal de que era una enviada del dimoni i el compromís a vestir amb roba femenina. La recompensa de tot això seria que la protagonista del nostre treball tornaria a ser acceptada per la comunitat cristiana (CALMETTE, 1949:131). La seva sentència va ser cadena perpètua però al continuar tancada en la mateixa cel·la i sense possibilitat d'anar a missa, Joana es va penedir del que havia fet i va tornar a portar vestuari masculí (SACKVILLE-WEST, 1961:298). Quan Cauchon el 28 de maig s'assabenta d'aquests fets, va anar a interrogar novament a la Donzella i va comprovar la seva reacció de rebuig. El bisbe de Beauvais al dia següent, va declarar a Joana d'Arc heretge reincident i la jurisdicció civil la va condemnar a mort. Un fet curiós va ser que encara que hagués tornat a ser excomunicada de

l'Església, la Donzella va poder-se confessar i estar en harmonia amb Déu (ZUPKO, 1997:14). D'aquesta manera, l'acusada va ser cremada a una foguera a la plaça del Mercat Vell de Rouen el 30 de maig de 1431 (SANTA MARINA, 1959:112).

10. REHABILITACIÓ, CANONITZACIÓ I BEATIFICACIÓ

La família de Joana no va estar conforme amb l'acusació que s'havia fet en contra de la Donzella i Carles VII un cop va haver recuperat la majoria de territori va decidir iniciar un procés de rehabilitació del procés. El 15 de febrer de 1450 va encarregar a Guillem Bouillé que recopilés informació sobre el judici que havia hagut feia gairebé dues dècades (CALMETTE, 1949:149). Ell va parlar amb diversos testimonis que hi havien estat presents i va poder contrastar les versions de les actes de les sessions amb les noves que rebia (SACKVILLE-WEST, 1961:49). Els francesos van poder comprovar que els anglesos havien comés algunes faltes però no podien modificar-ho degut a que la jurisdicció era eclesiàstica, no civil. Els progressos de la investigació indicaven que s'havia polititzat la qüestió de la Donzella i que no havia estat just (NAYLON, 1997:37). El rei va posar-se en contacte amb la mare de Joana d'Arc per a que tingués l'iniciativa de demanar al Papa una revisió formal del procés de la seva filla (SACKVILLE-WEST, 1961:34). Finalment, Calixt III el 11 de juny de 1454 va obrir oficialment un nou procés que va substituir a una possible apel·lació del cas. Isabelle Romée va viatjar des d'Orleans fins a París per a rebre la resposta de la seva petició el 7 de novembre de 1455 (CALMETTE, 1949:151). Durant l'any següent, es va intentar esbrinar les accions que havien realitzar els principals assessors del judici de la Donzella però va ser una tasca difícil degut a que havien passat molts anys i molts testimonis havien mort. Els que quedaven vius van reconèixer que algunes intervencions de Joana no havien estat apuntades a les actes perquè Cauchon no ho havia permès i moltes altres irregularitats (SACKVILLE-WEST, 1961:259). Per tant, el 7 de juliol de 1456 la resolució va ser favorable a Joana d'Arc ja que s'anul·lava el procés de 1431 quedant ella absolta (SANTA MARINA, 1959:115).

El pas dels segles no va fer que les gestes de la Donzella fossin oblidades ni desapercibudes. L'esclat de la Revolució Francesa va agafar-la com a símbol anticlerical i republicà, degut al moviment del romanticisme que exaltava herois nacionals (NAYLON, 1997:39). A finals del segle XIX, la figura de Joana d'Arc estava consolidada com una guerrera nacionalista. Cal tenir present que al 1870, França estava

en guerra amb l'Alemanya de Bismarck que lluitava pels territoris de l'Alsàcia i la Lorena (COSTE, 1997:106). Aquest conflicte armat va acabar en derrota i es va produir una petita guerra civil on molts parisencs es van revoltar contra Napoleó III. Tot això, va desembocar que França construís la basílica del Sagrat Cor i que aquesta estigués relacionada amb la donzella (COSTE, 1997:107). A partir d'aquest moment, van haver els liberals que continuaven pensant que Joana havia estat abandonada per la monarquia i utilitzada pel poder i els religiosos que la veien com una missatgera i escollida que havia rebut ordres directes de Déu. Per tant, Joana d'Arc va ser una figura utilitzada en diversos aspectes que, fins i tot poden semblar contradictoris entre ells depenent de la interpretació triada.

Més tard, el bisbe d'Orleans va enviar una petició al pontífex Pius X per aconseguir la beatificació de Joana d'Arc que la va atorgar el 8 d'abril de 1909 (TAVARD, 1997:57). La Santa Seu a mans del papa Benedití XV va canonitzar-la el 16 de maig de 1920 passant a ser una santa reconeguda i venerada per l'Església (Zupko, 1997:15). Durant la Segona Guerra Mundial, el govern de Vichy va intentar utilitzar-la per mantenir la "França vertadera" i el país unit enfront de l'amenaça nazi (NAYLON, 1997:40). És a dir, el pas del temps va suposar que Joana d'Arc fos utilitzada en diversos contextos i amb significats diferents. L'Església va apropiarse-la degut a que la seva mort havia estat tràgica i ella sempre havia defensat els Sants i tot el missatge celestial. El món civil havia decidit convertir-la en una representació de la llibertat i el rebuig cap al món eclesiàstic. El mateix personatge històric és vist amb una perspectiva o amb una altra, fet que ens fa reflexionar sobre les diferents interpretacions que hi poden haver d'un determinat tema.

11. CONCLUSIONS

En primer lloc, m'agradaria comentar les dificultats en les que m'he trobat a l'hora de documentar-me de la història de Joana d'Arc. La majoria de bibliografia era molt antiga ja que no és un tema historiogràfic recent i les investigacions són del segle XX. La informació que es pot extreure molts cops presenta una gran subjectivitat degut a que l'autor fa judicis sobre els fets expressant la seva opinió. És difícil poder generar una reconstrucció de la vida de la Donzella quan només es tenen les actes dels judicis que li van fer. Tanmateix, moltes obres es contradiuen entre elles degut a diverses

interpretacions de la mateixa documentació. Així que he intentat ser el més possible fidel a les dades que eren acceptades pràcticament per la totalitat d'autors i ignorar les que no estaven tant clares.

Un cop vista tota la vida de Joana d'Arc i després de fer un repàs per les principals campanyes en que va participar, podem fer un anàlisi dels fets. La Donzella va ser un personatge de classe baixa que va aconseguir fer-se un lloc al costat de la monarquia. Joana va desafiar el seu món proper, va desobeir fins i tot als seus pares i va convèncer a molta gent que desconfiava d'ella. Durant tota la seva existència va ser fidel a les veus celestials que escoltava i a les visions que havia tingut. Gràcies a la seva determinació va poder estar al capdavant de l'exèrcit francès i aixecar el setge d'Orleans.

Tanmateix, el Delfí va creure en la Donzella i va concedir-li els mitjans pels quals va poder tenir èxit a les campanyes militars. D'aquesta manera va ser coronat a Reims i la reputació de Joana va augmentar notablement. No és gaire paradoxal que en aquestes circumstàncies aparegués un nucli contrari a ella a la Cort. Els interessos personals sovint acaben desencadenant intrigues i complots en contra de personatges que no estan dintre de la teva influència. En aquest cas, La Tremouille és qui millor va encarnar aquest rebuig cap a Joana d'Arc. Ell era qui intentava que la Donzella no avancés territorialment ni concentrés supremacia al camp de batalla. En moltes ocasions es va interposar en els seus objectius però, el moment on més clara es va veure la seva intenció va ser durant el procés de captura i judici. Durant les diferents campanyes militars també va haver d'enfrontar-se a diversos generals que no compartien la seva visió. Tot i ser una dona va aconseguir imposar el seu punt de vista per poder organitzar els atacs com ella pensava. Malgrat no tenir previs coneixements militars va tenir molts èxits per la seva passió i els ànims que transmetia a les tropes.

Pel que fa al temps en que va estar presonera, cal dir que va rebre una indiferència de Carles VII quan ell hauria d'haver actuat per salvar-la. Joana li havia dut moltes victòries, l'havia legitimat davant del poble i s'havia convertit en una heroïna pública. El més lògic era que el rei hagués intentat alliberar-la mitjançant un rescat o apel·lant a través d'algun personatge eclesiàstic. No va fer cap de les dues coses, Joana d'Arc va ser abandonada totalment pel poder que ella mateixa havia aconseguit consolidar. Moltes vegades es produeixen injustícies i abusos que són oblidats, però la

seva història s'ha mantingut viva. Per aquest mateix motiu, la seva figura es va convertir en un símbol anticlerical i republicà, contrari a la monarquia i a la religió que també li havia girat l'esquena. De fet, un tribunal eclesiàstic va ser el que va decidir la mort de la Donzella però segles més tard, l'Església Catòlica va rectificar i va reconèixer el paper que havia fet per Déu. Evidentment, una noia que havia estat inspirada pel Senyor i que havia rebut ordres directes que van permetre victòries, havia de ser inclosa a la seva llista de sants. A més a més, al segle XX era una època en que l'Església estava perdent terreny per tots els avenços socials que s'estaven produint. Era el moment idoni per ressaltar personatges històrics que havien lluitat i defensat les doctrines que ells representen.

Respecte al judici també podem fer diversos comentaris ja que va tenir unes característiques molt especials. Anglaterra necessitava recuperar el seu prestigi fos com fos i una bona manera va ser capturant a la persona que consideraven culpable de les seves derrotes. Si aconseguien desestabilitzar el bàndol francès tindrien més possibilitats de guanyar la guerra així que volien aobtenir una declaració de Joana que li fos desfavorable. Durant mig any, la van sotmetre a nombrosos qüestionaris estrictes que repetien la mateixa temàtica una vegada rere una altra. Els acusadors volien tenir tota la informació possible de les visions que havia tingut la Donzella, així com de la seva pràctica de vestir-se de manera masculina. No es pot obviar la influència misògina que hi havia cap a les dones durant tota l'edat medieval. Joana d'Arc al haver adoptat una vestimenta que no era la que li tocava estava desafiant a la comunitat. Ella s'havia posat a l'altura d'un home i en certa manera, havia ocupat el seu lloc com un més. Aquest fet no podia ser acceptat en un món on els patrons eren de manera diferent i la societat era patriarcal. Tot i que pràcticament des d'un principi Joana es vestia masculinament, ja que ho va fer des de la seva sortida de Vaucouleurs, aquesta va ser una acusació sòlida durant el seu procés. No s'ha de dubtar que si la Donzella no hagués sigut una dona el plantejament hauria estat totalment diferent.

Tampoc cal oblidar que ja s'havia sotmès a interrogatoris a Poitiers quan Carles VII estava decidint si era una farsant o no. En el seu món era de vital importància saber si els fenòmens sobrenaturals provenien del dimoni o de Déu. Seguint la mateixa línia de pensament, el judici de Rouen havia de demostrar que Joana era una infidel i castigar-la pels seus crims.

Clarament, Joana d’Arc va patir totes les conseqüències de que la seva qüestió fos polititzada, sempre va tenir molt poques possibilitats de no ser condemnada. Malgrat tot, va mantenir-se ferma en les seves declaracions sent fidel a Déu i al rei de França. La Donzella va superar moltes adversitats i va aconseguir donar una nova esperança al seu regne. Tot i ser abandonada per la monarquia i condemnada per l’Església va esdevenir un símbol que ha arribat fins avui dia.

12. BIBLIOGRAFIA

- Allmand, C. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Crítica.
- Balza, I. (2011) “De hechicera a santa: la piedad heroica de Juana de Arco” *Tabula Rasa*, 14, p. 325-339.
- Calmette (1949) *Juana de Arco*, Barcelona: Salvat.
- Contamine, P. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Oikos-Tau.
- Coste, B. (1997) “Right or Left, Who Owns Joan of Arc?” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc at University*, Milwaukee: Marquette University Press, p. 105-110.
- Fábregas, M. (1961) *Juana de Arco*, Barcelona: Mateu.
- Hughson, T. (1997) “Joan, l’Agent provocateur” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 59-62.
- Maguire, D (1997) “Joan of Arc Demythologized” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 93-104.
- Michelet, J. (1945) *Juana de Arco*, Buenos Aires: “El Ateneo”.
- Naylor, P. (1997) “Joan of Arcs Mystery, History, Intelligibility” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 34-41.
- Perroy, E. (1982) *La guerra de los cien años*, Madrid: Akal.
- Perry, J. (1997) “Institutions and Individuals: Joan of Arc in the Balance” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 111-116.
- Ruff, J. (1997) “Torture in European Justice and the Trial of Joan of Arc” en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 175-181.
- Sackville-West, V. (1961) *Santa Juana de Arco*, Barcelona – Buenos Aires: Plaza&Janés.
- Santa Marina, L. (1959) *Juana de Arco*, Barcelona: Seix Barral.

- Tallon, M. E. (1997) "Joan of Arc: A Brief Life" en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 201-206.
- Tavard, G. (1997) "The spirituality of Saint Joan" en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 43-58.
- Zupko, R. E. (1997) "The Inquisition and Joan of Arc" en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 167-174.
- Zupko, R. E. (1997) "The Many Faces of Joan" en M. TALLON (ed.), *Joan of Arc*, p. 1-33.

13. ANNEX

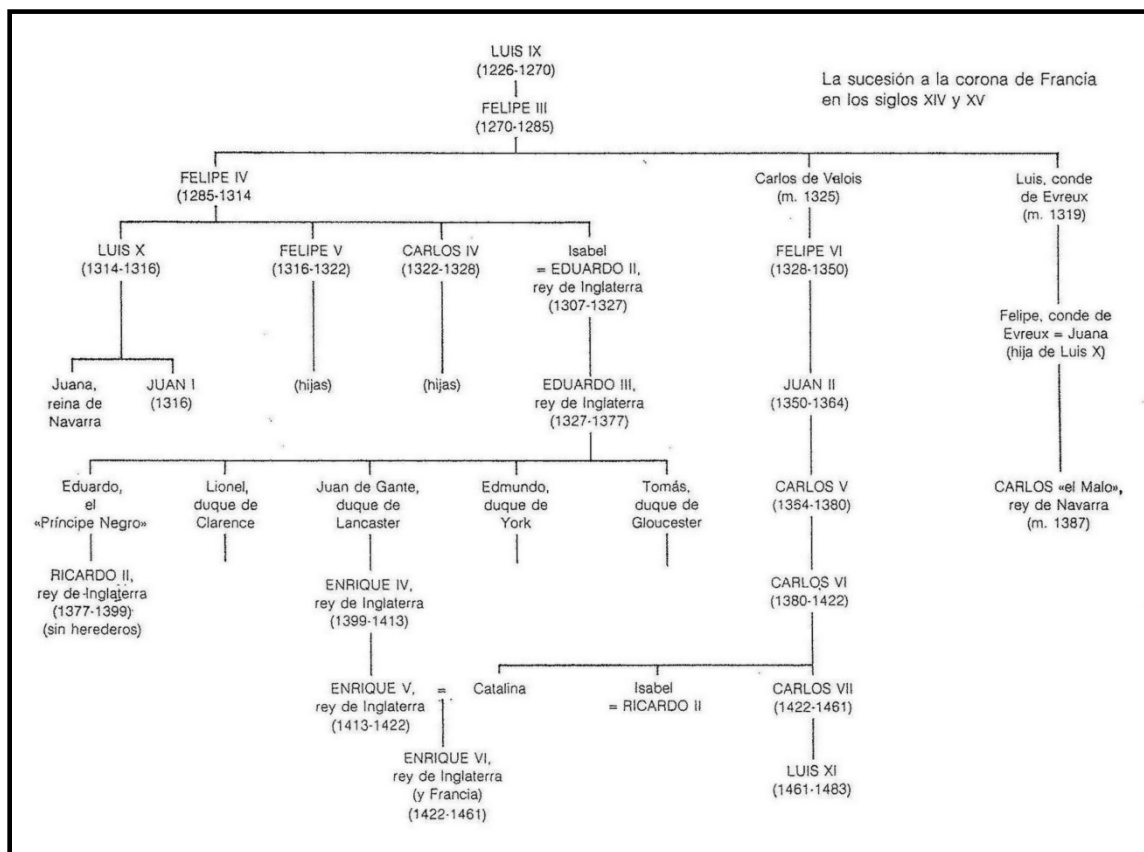

Fig. 1: Genealogia (Font: Allmand, C. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Crítica, figura 1)

Fig. 2: Estat de França al 1337 (Font: Allmand, C. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Crítica, figura 2)

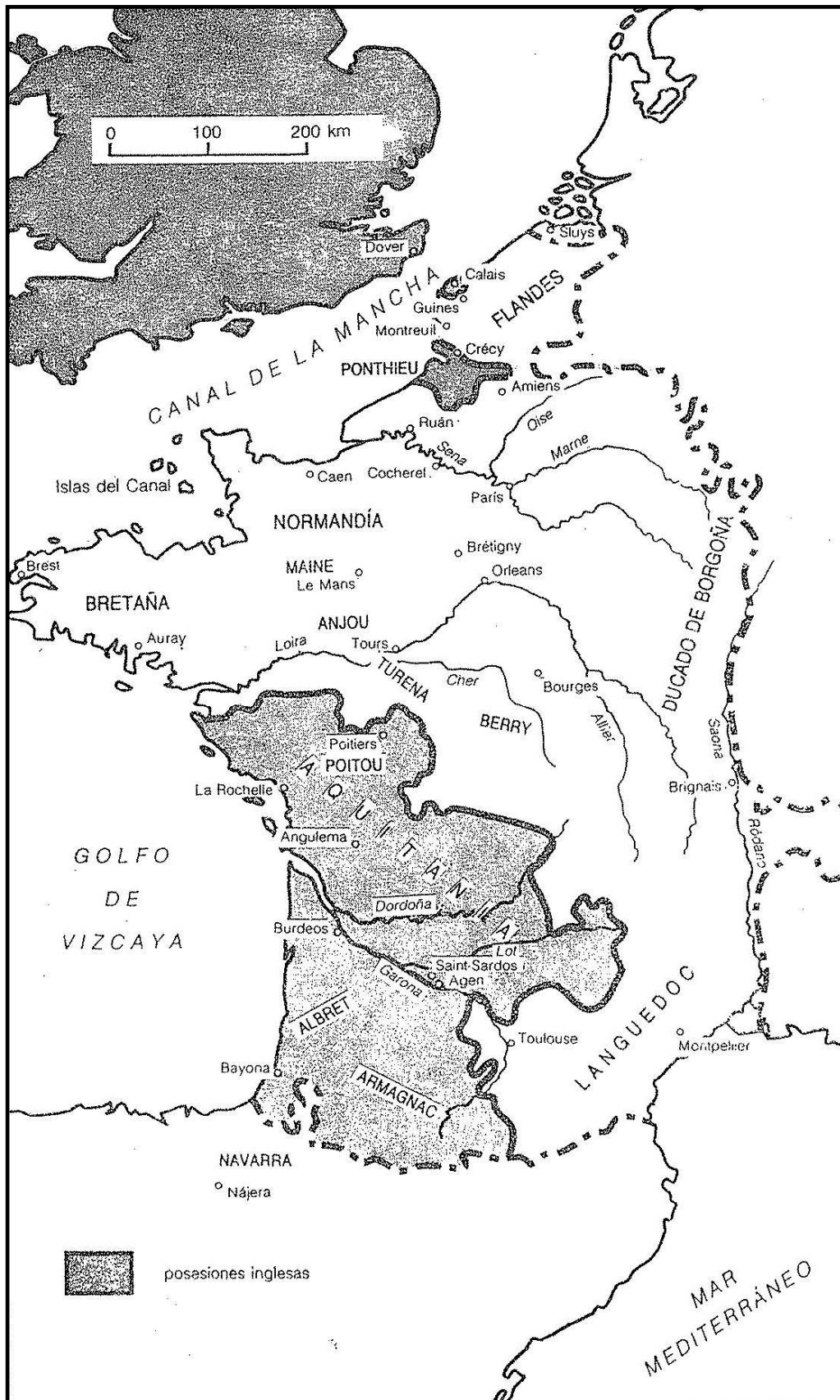

Fig. 3: Estat de França al 1360 (Font: Allmand, C. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Crítica, figura 3)

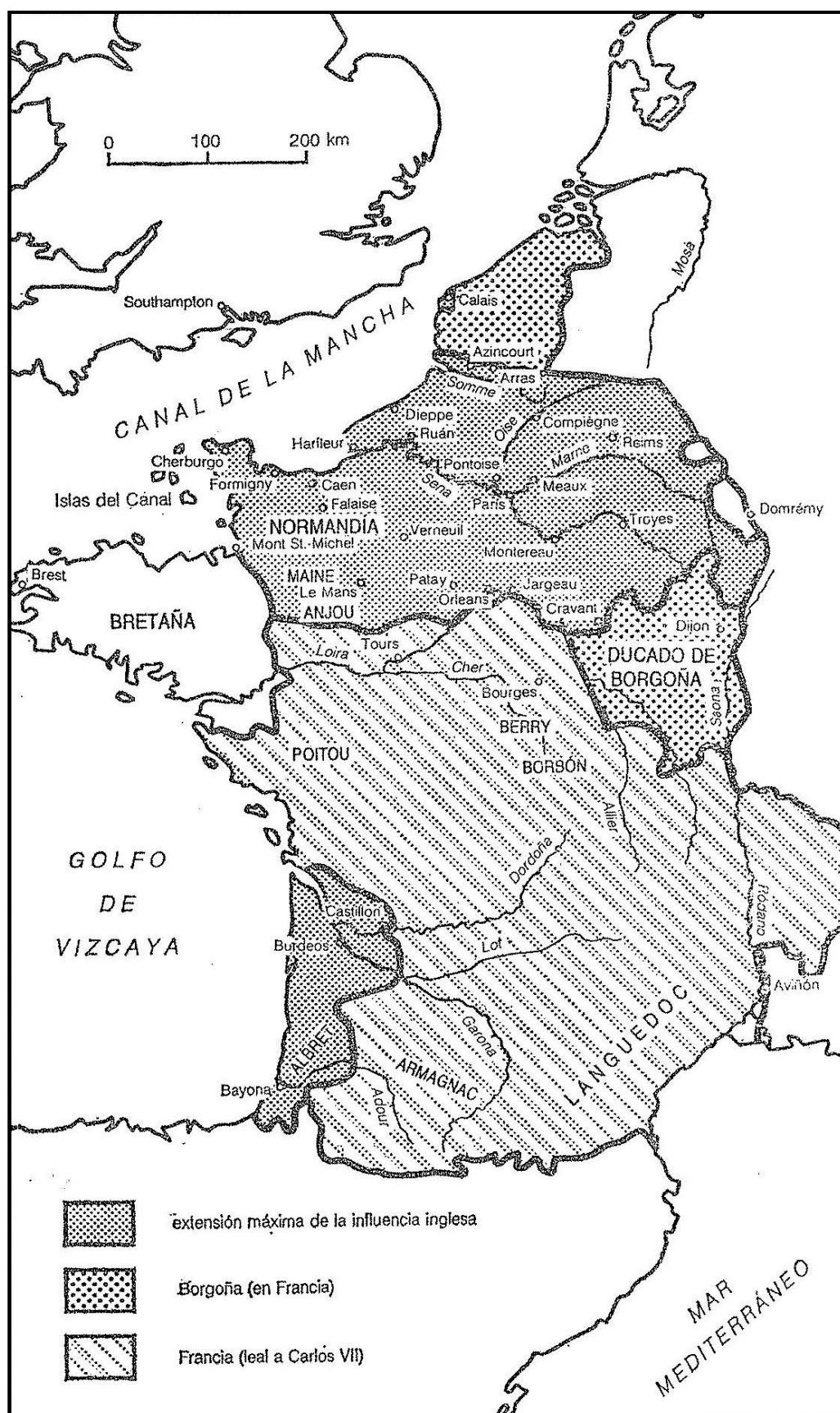

Fig. 4: Estat de França al 1429 (Font: Allmand, C. (1989) *La guerra de los Cien Años*, Barcelona: Crítica, figura 4)

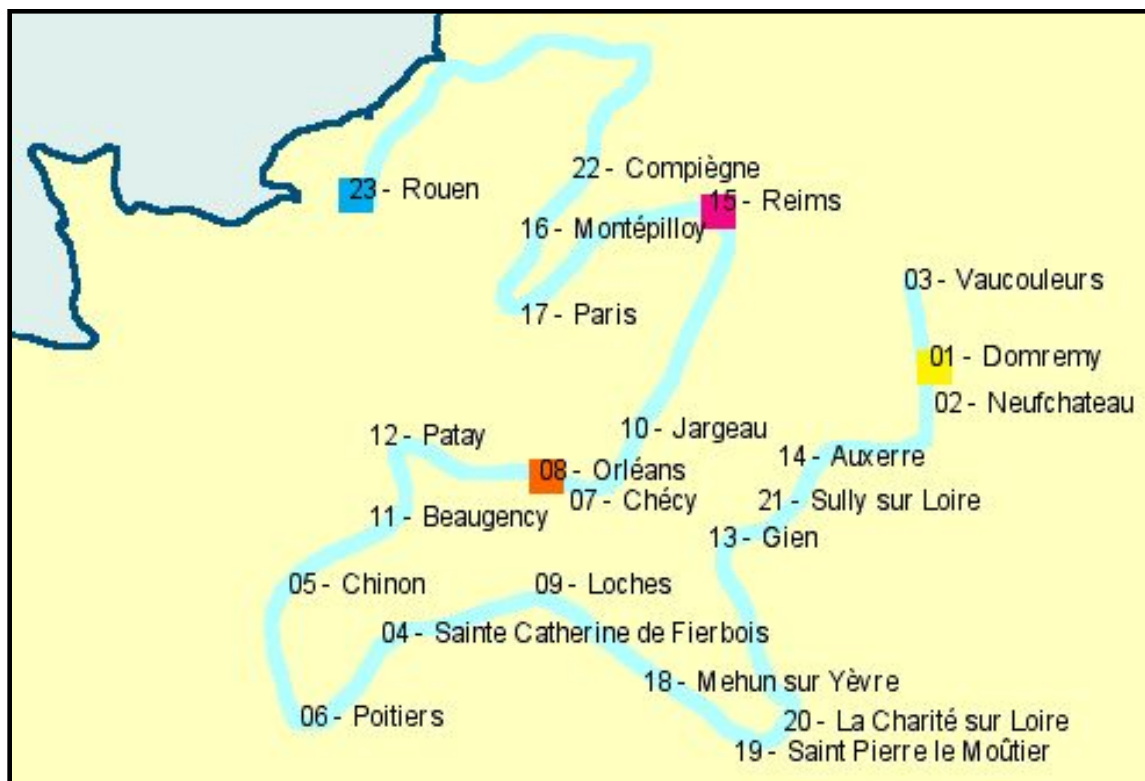

Fig. 5: Recorregut que va fer Joana d'Arc per territori francès

(Font: <http://francis.delacour.pagespro-orange.fr/ArtPlastique/JEANNEd'ARC/1CarteVillesRoutes.jpg>)

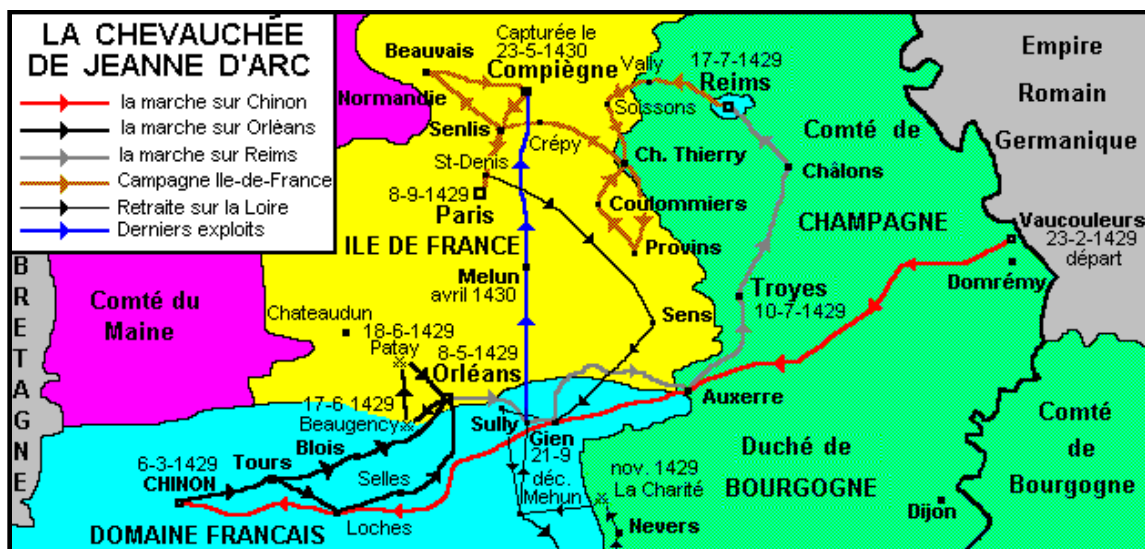

Fig. 6: Rutes cronològiques que va fer Joana d'Arc per territori francès

(Font: http://membres.multimania.fr/historel/moyenage/images/carte_jeanne.gif)